

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Kaj in kako so konservativni in narodni poslanci prvokrat odgovorili svitlemu cesarju!

Vaše c. kr. apostolsko veličanstvo!

Zvesto udana zbornica poslancev državnega zbora, po Vašem veličanstvu v ustavno delovanje poklicana, izreka najprej veselega srca Vašemu veličanstvu svoja čutila neomejene zvestobe, udanosti in spoštovanja. K temu se čuti toliko bolj prisiljeno, ker je še navdušena po onih spodbujevalnih besedah, s katerimi je Vaše veličanstvo državni zbor odpreti blagovolilo.

V istem smislu, kakor je Vaše veličanstvo izreklo svoje zadovoljstvo s tem, da so zdaj v državnem zboru zastopani vsi narodi in vse dežele in brez nasilja do njih pravnega prepričanja, pozdravlja ta dogodek tudi državna zbornica, in vidi v tem pogoj, da se bo z božjo pomočjo dala sprava med avstrijskimi narodi doseči, in da se bo zveza med njimi dala utrditi na ustavni podlagi za prihodnja stoletja, kakor so že do zdaj mnogo stoletij pod žezlom Vašega veličanstva in Vaših prednikov v bratovski zvezi vkup živeli in da postane Avstrija svojemu poklicu močna dovolj, da izpolni svojo po Vašem veličanstvu označeno nalogo.

Po tej nadi okrepčani lotili se bomo svojega dela v zbornici.

Mi bomo vojno postavo, ki nam jo bo vlada predložila, skrbno pretresli in skušali rešiti težko nalogo, da ohranimo državi krepko armado, da bo mogla svoje koristi povsodi odločno braniti, ob enem pa bomo pazili, da davkoplačevalcem iz tega ne prirastejo pretežka bremena.

Da se takim, ki so domovino braneči ranjeni bili ter invalidni postali, osoda zboljša, da se družinam v boj poklicanih vojakov in brambovcev pomaga, to je zahtevanje pravičnosti in hvaležnosti, ki mu bomo ustregli po svojih močeh.

Pa skrb za vojne stvari nam bo naložila mnogo težkih bremen, s katerimi je ljudstvo tako že močno obloženo; zato je le prav, da se vpelje vojaški davek (vojna taksa) za take, ki so voja-

ščine oproščeni; ker se bo s tem pa le mala svota pokrila, treba je pred vsem, da se državno gospodarstvo enkrat v red spravi, ter da se resno na boljši tir dovede.

Nekaj obljubljenih predlogov nam kaže dobro voljo vlade pomagati kmetiji in mali obrtniji, ki ste bili dozdej tako zanemarjeni, in hvaležnega srca pričakujemo v tej zadevi korenitih in sistematičnih korakov.

Ravno toliko skrb bo treba obračati na zadeve kupčije in prometa. Važni so predlogi o razširjavi naše colne zveze, o razvitju naših železnih cest, posebno o predarelski železnici. Mi upamo, da bo vlada skrbela za razvitek naše trgovine in za kupčijsko in železniško politiko, uravnati se mora valuta, denarstvene cene se morajo obvarovati vednega omahovanja.

Z veseljem nas navdaja obetanje vlade, da hoče skrbeti tako za materialne, kakor za duševne koristi vseh narodov naše državne polovice.

Vestno spolnovanje ustavnih določeb o ravnopravnosti narodov bo najboljšo sredstvo, da se ustava vsem narodom prikupi, in, da se v tem oziru prejšnje rane zacelijo, bomo radovoljno pripomogli.

Po Vašem veličanstvu izražena misel, da bi se z bolj enoličnim uradovanjem kaj prihraniti dalo, nam zelo ugaja. Primerna decentralizacija uprave in oživljenje avtonomnih (samoupravnih) oblastnij bo državnemu zakladu prineslo marsiktero olajšanje; ob enem pa se bo ustanovila uprava, ki bo, poznajoča deželne potrebe iz lastnega vida, postregla občinstvu gotoveje, hitreje in bolje, in ljudstvo bo zaupanja dobilo do uradov.

Če se davkova postava na pravični podlagi prenaredi, in bremena bolj primerno razdelé, če se s tem davčna moč ljudstva ojači, potem tudi ne bo treba vedno novih posojil iskati, kakor v preteklih šestih letih.

Na vse te predloge bo državna zbornica svojo skrbno pozornost obrnila.

S temi v ozki dotiki so drugi gospodarski predlogi.

Poljedelec in obrtnik sta vsled velikanskih komunikacij in silne konkurence v veliki nevarnosti, ki še raste po colnih naredbah drugih držav. Nas bo zelo veselilo, če se zadeve prometa in kupčije z nemško državo povoljno rešijo in če se naša država obvaruje škode od te strani. Radi bomo sodelovali nadalje pri reformi civilnega upravnega reda in kazenskega zakonika.

Ako se duhovščini po deželi stanje zboljša, kar je nujno potrebno, bo v revnejših deželah pravo sredstvo proti vedno razstočemu pomanjkanju cerkvenih opravnikov.

Prav zadovoljni slišimo o dobrih razmerah Vašega veličanstva z drugimi državami, in želeli je, da bi mirno zasedanje Novega Bazara, dovršeno po nas vsled berlinske pogodbe, zagotovilo nam mir na jugo-izhodu, in da bi gospodarska zveza z balkanskimi deželami v materijalnem oziru nam povrnila nekoliko tistih stroškov, ki se jih pri izvrševanju potrebne okupacije nismo ogniti mogli. Primerna in dobro prevdarjena uprava Bosne in Hercegovine je v tem pomenu važna, in mi bomo dotične predloge skrbno v razgovor vzeli.

Čeravno je naš delokrog zelo razširjen, upamo vendar, da se bo z modro porabo časa in zmernim prikrajšanjem obravnav doseči dalo, da si bodo ustavni zbori slediti mogli, in da bo tudi za zborovanje deželnih zastopov kaj časa ostalo. Deželni zbori so v prvi vrsti poklicani, braniti pravice kraljestev in dežel, zato se jim mora svobodni razvitek in potrebni čas zborovanja dovoliti.

Avstrije zgodovinski poklic je biti braniteljica vseh pravic svojih dežel in narodov, ki so združeni v nerazdeljivi, enotni zvezi. Za ta poklic bodo vsi narodi radostno sodelovali, in v zvesti ljubezni gledajo na posvečeno osebo Vašega veličanstva, ter vidijo v Vas najvišega branitelja pravice in prave svobode.

Bog obvari, Bog ohrani Vaše veličanstvo!

Proračun za leto 1880.

Ko so liberalci pri nas plezali do gospodarstva, trobili so volilcem na ušesa, kako bodo vse po državi lepo popravili in uredili, zlasti pa davkoplačilcem bremena polajšali. Doplezali so res do gospodarstva. Celih 6 let imeli so prosto roko. Nihče jih ni motil Avstrijo osrečiti. Toda bridke skušnjaje so volilce podučile, kako jalovo bilo je vse obetanje liberalcev. Prišli smo iz deža pod kap. Davkoplačilci smo z bremenem preobloženi, država je bolj zadolžena in potroški so tako pozvišani, da so sedanji konservativni poslanci v zadregah, kde bi naj začeli stroške krčiti? Prejšnji finančni minister in liberalcec je v proračunu za l. 1879 tirjal 418 milijonov, dohodke je nastavljal na 392 milijonov. Zmanjkalo mu je 26 milijonov, katere je izposodil tako, da obrestil v zlatu plačujemo.

Sedaj po novih volitvah dobili so konservativno-narodni poslanci prvokrat večino. Stari liberalni ministri bi morali tedaj odstopiti. Ali znani Stremajer se ne gane, tudi Horst ne, finančnega ministra pa še niti nimamo. Zato je proračun za l. 1880 sestavil in državnemu zboru predložil začasni vodja g. Krtek, rodom Kranjec pa vseskozi ustaveren liberalcec. Zato tudi njegov proračun nikakor ne ugaja našim poslancem, pa tudi ugajati ne more. Stroške državne je zvečinom pustil, kakor so jih prejšnji liberalci bili napeli; primanjvalo mu bo zopet kakih 12—18 milijonov. Le v tem se odlikuje od starega ministra, da je ta dolgove delal in s posojili pomanjkljeje pokrival, g. Krtek pa hoče v isti namen dače povišati in še novih davkov uvesti. Po njegovem proračunu znašajo l. 1880 stroški 412 milijonov, dohodki 399 milijonov, primanjkljeje 12 milijonov. Večjo dačo hoče naložiti na loterijo, karte, štampeljne in petroleje. Novi davek namerjava pobirati od potnikov po železnicah in parobrodih in od oseb, ki imajo več, nego 1400 fl. letnih dohodkov. Gruntne dače torej ne misli povišati, kar je celó prav! Navedeni davki so veliko menje občutni in državni zbor jih bo prisiljen sprejeti. Kajti nesrečnih nasledkov liberalnega gospodarstva ni mogoče na mah odpraviti. Treba bo bitstvenih sprememb in k temu je treba poslancem časa pa tudi drugih ministrov, kakor so Stremajer, Horst, Krtek, deloma tudi Taaffe. Za prvo silo se bo le malo zamoglo predrugačiti na predloženem proračunu, ki je itak vsaj za nekoliko milijonov boljši od sedanjih čisto liberalnih!

Gospodarske stvari.

Marelica, marula ali aprikoza. (*Prunus Armeniaca.*)

M. To drevo je iz jutrovih dežel doma, tam iz Armenije je bilo prineseno v Laške dežele in odtod se je zaplodilo tudi po naših krajih. Zareja se po vrtilih in vinogradih skoraj po vsej Evropi in stori le v globokoprstnati, dobro prerahljani zemlji v toplem poletju. Do petdesetega stopa severne širjave raste in obrodi še kot visoko drevo, bolj proti severu pa le več kot pritično drevo ob toplih proti solneju obrajenih stenah na špalirih.

Zaploja se po semenu, iz kterege prirastejo najlepša in najrodovitnejša visokodeblasta drevesa. Da se pa posebna sorta ne izvodi, ampak v svoji izvornosti ohrani, se mora požlahtniti in sicer na speče oko okolirati. Ta način požlahtnovanja je najvarnejši in zanesljivejši in skoraj najbolj v navadi. Požlahtnovanje na slive in češplje se bolj gotovo spodnese ko pa požlahtnovanje na mandelne. Drevesa, ki so bila na slivo ali češplje požlahtnjena, so bolj trpežna od drugih. Bolj podnebje morda dela tukaj izjemko. Pri okuliranju se mora posebno na to gledati, da se oko ne poškoduje, kar se prav lahko zgodi, ko se oko

od žlahtne mladike odlušči, ker je debelo in napeto. Ako se jedro očesa odčesne in je pod očesom votlina postala, se ne da več trdno k lesu divjakovemu privezati in požlahtnovanje je zastoj, ker se oko ne prime in ne raste. Da se temu izogne, je treba štitiče z lesom vred v les divjakov vsaditi. Tudi se morajo očesa vselej in povsodi v poletne mladike vsajati, zato se morajo oni divjaki, ki se hočejo pri tleh cepiti, blizo šest palcev nad zemljo, ovi pa, ki se imajo v kroni požlahtnovati za visoko deblo, spomladi prerezati.

Na visokih drevesih je sad večkrat boljši in lepši, kakor pa na špalirih. Obojna sorta drevja, visoka in pritlična, zahteva zavarovano lego proti ostrim in mrzlim vetrom in pomladanskim mrazom, proti katerim se morajo ob času cveta pokrivati in odevati. Tudi se morajo mladike visokih in pritličnih dreves vsako leto nekoliko nazaj porezati, da se veje prenašlo ne razkošatijo, zadaj gole postanejo in ostaré. Kdor se po tem ravnilu ravna, dobi stara drevesa in mu ne bode nikdar treba debele veje porezovati in tako drevesu velike rane narejati, kar navadno smolotok vzročuje in pogin drevesa pripelje. To se tudi pogosto zgodi pri drevesih, ki se ne porezujejo in naglo na viš rastejo.

Sadje se navadno sirovo vživa, pa tudi ko pečeno in vkubano, posebno poslednje je visoko obrajtano. Jelderca več sort so sladka in se jedó koščice pa v ogelj sežgane dajo črno barvo in se od malarjev rabijo. Tega izvrstnega sada je več raznih sort, izmed katerih so té-le najbolj priporočanja vredne: 1. Debela rana marula ali marelica. Sad je podolgovat, žolt precej debel. Zori sred junija. Je prav prijetno sočnat. Drevo je rodovitno, precej veliko in bolj trpežno, ko ktera druga sorta. 2. Holandska marula tudi marula pomarančnica imenovana. Sad je ploščnat, okrogel, precej debel, prav sočen in prijetnega okusa. Zori konec julija. Drevo je srednje velikosti, prinaša obilno sadú. Nahaja se sem ter tje po naših vrtih in je brez ugovora jedna najboljših sort. 3. Debela, navadna marula, sad ima debel, okrogel, žolt z zarudelo in rujavorudeče prižasto solnčno stranjo; meso je svitlo žolto, in prav dobro. Zori konec julija. Drevo je trpežno in rodovitno. 4. Marula z beloprižastim listom. Je v sadu in drevesu prejšnji podobna. 5. Marula Lorenka. Sad je znatno debel, nekoliko jajčnat, svitlo žolt, nekoliko rudeč; meso je rudečkasto žolto, prekobičajno sočno. Sad je delikatnega okusa, in zori začetek avgusta. Drevo je rado rodovitno in zdravo. 6. Marula Portugizanka. Sad je droben, okrogel svitložolt; meso temnožolto, delikatnega muškatelovega okusa; zori sred avgusta. Drevo rado rodi. 7. Marula breskva; sad je droben, nekoliko ploščnato stisnjen, zeleno žolt, solnčna stran temnožolta, z rudečimi pikicami; meso zlato-žolto, dišečega, sočnega okusa, je izvrsten in zori sred avgusta. Drevo je za visoko rast in se da najbolj

iz semena prirediti. 8. Marula breskva Turščanka. Sad je srednje debelosti, skoraj podolgovat, voščeno bel; solnčna stran je zlato-žolta, meso zlato-žoltato, nekoliko subotno, dišeče, izvrstno. Zori konec avgusta. Drevo je rodovitno in krepko.

Hlevi morajo biti tudi svitli.

M. Temni hlevi so za živino prave temnice in ne smeli bi se nikder trpeti. Niti po zimi, niti po leti ni težavno hlev pravit napraviti. Oko konjevo, bolje rečeno zenica njegovega očesa, se razširi znatno v temnem hlevu. Ko se konj napreže in na beli dan pred hlev pripelje, se mu mora zenica zopet močno zožiti in sicer na hip in nagloma, kar konja zaboli. Kdor delj časa tako neumno in rekel bi brezsrčno svoje konje v temnem hlevu pušča in jih naglo na svitlo goni, temu bodo slednjič oslepeli, kar je precej drago plačilo za tako neumno ravnanje z ubogo živinico. Da je pa to res tako, tega se vsak sam lahko prepriča. Naj le iz temne kleti ali kterege drugega temnega prostora naglo stopi na svitlobo belega dne. S prva še videl ne bode nič in še le ko se mu oko svitlobe privadi, bode mogel brez bolečine pregledovati. Najbolj pa čutimo, če iz sobe po zimi stopimo na prosto, kjer je na novo sneg zapadel. Kako težko nam dene snežna bliščoba. Ravno tako nagla preminjava svitlobe škoduje konjem in drugi živini. Vrh tega so temni hlevi še radi mokri, kar tudi slabo in škodljivo deluje na vid in vse telo živine, ki po takih hlevih živi. Toraj dajte živini svitlo, suhe in prozračne hleve in vaša živina bode dosti bolj zdrava in lepa.

Koliko gips ali mavec gnoj vzboljšuje.

M. Na 4 repe odraščene goveje živine in na jednega konja se je vsak drugi dan po 2-5 kila, vsega vkup 17-5 kilov mavca ali gipsa potrebno na gnoj, ki je potem 4 tedne ne gnojišču ležal in se slednjič na polje raznosil. Polje je bilo še praho in za zimsko posejatev odločeno. Gnoj se je v krivi kačji črti na njivo navozil in del njive z gnojem brez gipsa pa jednako debelo pognojil. Že brž jeseni je kazala rž na onih mestih, kjer je bilo z gipsanim gnojem gnojeno, bolj temnozeleno in krepkejšo rast. Spomladi so bila mesta z gipsanim gnojem gnojena še lepša videti, rž je bila večja in močnejše bilke, ni polegla in je imela daleč lepše klasje in zrnje. Drugo leto se je ravno ta njive z ovsom in deteljo obsejala. Tudi oves je bil na tistih mestih, na katerih je bilo z gnojem pognojeno, dosti večji in njegovo zrnje težje ko ono z drugega polja. Najbolj pa se je pokazala moč gipsa na detelji. Prva košnja je dosegla visokost od 45 centimetrov in je bila tako gosta in krepka, da je polegla. Druga košnja je tudi krepko pognala in 30 centm. visoka postala. Nasproti pa na tistih mestih, ktera so bila s samim hlevnim gnojem pognojena, je detelja zaostala, da se še kositi ni mogla, pa tudi semena ni zorila

in klaverno rastla. Iz te in podobnih skušenj je tedaj jasno, da je gips ali mavec v vzboljševanje gnoja vse priporoče vredne.

M. Za naše čebularje nekaj. Vsem onim, ki se s pridelovanjem čebula pečajo, je znan 6 do 13 milimetrov dolg črv, ki mnogo škode dela. Ta črv se vjede v srce čebula in čebulj uniči. To je ličinka tako zvana čebulove muhe, ki svoja jajca v mesecu juniju v listje zalaga. Da se to zabrani, se morajo grede čebulove s sajami potresti. Saje tudi hitro rast čebula močno pospešujejo. Na čebul se sme precej mnogo saj potrošati. Ker je v nekterih letih škoda, katero toti mrčes nareja, velika, je vredno, da se ta pomoček zapomni in v potrebi tudi rabi.

Dopisi.

Iz Maribora. (Nepričakovano zmagali smo Slovenci) pri volitvi za okrajni zastop mariborski, kder je znani Seidl in jegova garda izključljivo komandirala celih 13 let. Zmagali pa smo v skupini velikih posestnikov s vsemi svojimi 10 možmi. Volitev se je vršila v pondeljek 3. nov. t. l. v pisarnici okrajnega zastopa vpricho cesarskega komisarja, okrajnega glavarja, g. Seederja samega. Vkljub grdemu vremenu so naši možje nepričakovano številno prišli na volišče. Dobro znamenje bila je uže izvolitev našega neumorno delujočega poslanca g. dr. Radaja v volilno komisijo. Izid pokazal je sijajno zmago Slovencev. Po 51 glasov dobili so gospodje: dr. Radaj, Jožef Kodela in Laval grof Nugent, po 48 pa: Karničnik Miha, Lorber Davorin, Mohorko Miha, Mihelič Jožef, Korman Jožef in Vračko Alojz. Živili! Propali so pa naši najhujši nasprotniki; dobili so komaj vsak po 25 glasov, namreč: vitez Karneri, Dobaj, Girstmayer stareji, Hartman David, plem. A. Kriehuber, Löschnigg Matija, Seidl Konrad, Schmiederer Janez, Wiesinger Adam in „paverski kmet“ postarani „voter“ Wretzl Miha, tedaj razun treh sami gospodje iz mesta, ki itak voli iz sebe 10 zastopnikov, in skupina večjih trgovcev in obrtnikov tudi obstaja iz mestjanov. Volilni red je tedaj neugoden kmetom. Celó k steni pritisnjeni pa bi bili kmetje, ako bi gori imenovani nemškutarji zopet zmagali bili. No, sedaj so propali in upamo, da bodo dne 12. novembra volilci kmet-ske skupine jednako vrli se skazali, kakor veliki posestniki dne 3. nov. ter izvolili 10 narodnih poštenjakov; potem se bo uže smelo pričakovati, da bodo okrajni stroški drugo leto — menjši! Može, Slovenci, pridite, volite enoglasno 10 mož, ki se vam bodo nasvetovali.

Iz Brd pri Slov. Gradcu. (Slaba letina — stavljena je nove šole). Bilo je mesenca julija t. l. ko je nas bolj na visokem stanujoče hribove poklestila huda toča. Škode je učinila veliko na

setvah pa tudi na senokošah. Mesenca oktobra pa je rani in celo nepričakovani sneg pokrtil hribe in doline pa ob enem drevja neznano veliko polomil. Žalostno je gledati sadunosnike, zarad katerih naši kraji uže dobro slovijo. Malo imeli smo letos sadovja, zanaprej bo ga še menje, dokler se polomljeno drevje ne popravi ali z novim ne nadomesti. Vendar zoper to nesrečo ne morejo ljudje ničesar storiti, božja previdnost jo je pripustila, da bi razvajeni svet zopet nekoliko bolj Boga se spominjal. Ali čudno je, da si ljudje še sami težav nalagajo. Nam kmetom, tukaj na Brdah, je naloženo novo šolsko poslopje postaviti. Ali kako hočemo šolo postaviti, če pa denarjev nimamo? Davek bodemo komaj zmogli, ostali krajecarji bodo za živež šli, ker si ga bodemo morali kupovati. Res žalostno je, kako malo se na kmeta ozir jemlje. Plačaj, pravijo nam od vseh strani, če nimaš sam denarjev pa si jih izposodi! Ova naloga je britka in se več od nas tirja, kakor celó postava zahteva. Kajti §. 9. postave od 19. maja 1869 tirja le tam šolo, kder je več nego 40 za šolo sposobnih otrok. Toliko jih pri nas ni, ako se ne vračunajo otroci kmetov, ki so bolj kakor eno uro oddaljeni. Visoka lega na hribih, številni prepadi in grabni nikakor ne kažejo za šolo na Brdih, ker bi pot do nje otrokom bila nevarna, posebno po zimi. Druga je zastran farne šole pri cerkvi. Tje prederejo odraščeni pot vsako nedeljo, ker radi v lišo božjo zahajajo. Zato zamorejo potem otroci tudi v šolo, če zopet sneg ne zapade. Ali kdo bo jim v Brde tir nadelaval? Kedaj in kolikokrat bi pa katehet mogel k nam? Sploh šolo tukaj postaviti zamorejo gospodje na papirju celó lahko, mi kmetje pa nikakor ne. Za neobhodne potrebne reči smo še vselej čeravno v pregledanih žepih denarja našli, a s šolskim poslopjem pri nas naj prizanašajo nam, katehetom pa tudi učiteljem, najbolj pa otrokom!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor je sedaj, ko imajo v njem konservativno-narodni poslanci večino, svitlemu cesarju na prestolni govor odgovoril, kakor se je spodobilo: spravljevemu govoru dal se je spravljev odgovor, čeravno so to liberalci na vse kriplje skušali zabraniti; vsi so hoteli govoriti, več kakor 30 se jih je uže za govorjenje, oglasilo: toda naši, ko so svoje povedali, prerezali so liberalcem nit in sklenili sprejeti odgovor svitlemu cesarju, kakor ga je slovenski poslanec grof Hohenwarth sestavil. Nasprotno glasovali so med drugimi tudi: dr. Forregger, dr. Duhač, Karneri, Lohninger, Pauer, Hakelberg, kranjski Švegel in Tauferer, koroški Morič, Otič, Edelmann itd. Sploh toti nemški liberalci niso za mir in spravo, kakor svitli cesar, ampak za večni prepir in razprtje. Izmed govornikov na našej strani odlikovali so se poslanci Dunajevski, Klam-Martinec, knez Czarto-

riski, knez Alfred Lichtenstein, zlasti pa česki vodja dr. Rieger in naposled dr. Vošnjak. Lepo razdeljeni so pa res bili; poljski, česki, nemško-konservativni, in slovenski poslanci so izjavili uzroke, zakaj se okoli grofa Hohenwartha zbirajo in vkup držijo, namreč zato, da nemške liberalce v manjšini puščajo, ob enem pa tako do svojih narodnih, verskih, in gospodarstvenih pravic prodirajo. Izvrstno in prav državniško pobijal je grof Hohenwarth ugovore liberalcev: Snessa, Plexerja in Herbst. Hohenwarth je naposled zmagal z večino 14 glasov. — Veliko dela našim poslanecem dal bo proračun 1880. Ker še niso odstopili vsi liberalni ministri, kazalo bi, ako bi večina le provizorično proračun odobrila proti temu, da se namesto Stremajerja, Horsta in Krteka pozovejo konservativno-narodni poslanci v ministerstvo in do prihodnje seje izdelajo postavne načrte, vsled katerih bo mogoče sedanjo sistemo predrugačiti in državne stroške zmanjšati. Na podlagi centralične sedanje sisteme se ne da boljši proračun predložiti, kakor je g. Krtekov. Par tisoč goldinarjev tu pa tam odškrcniti ne pomaga nič.

Vnanje države. Črnogorci so turške Albance srečno in hrabro zapodili v pobeg in zasedli pokrajino v Gusinjah in Plavi. Turškemu sultanu hočejo Angleži vzeti celo Malo-Azijo in žugajo z brodovjem priti pred Carigrad; sultan se pa brani in misli Ruse pozvati na pomoč. V pruski Nemčiji so zgubili zopet izvrstnega generala, hrabri Podbielski je naglo umrl; tudi Bismark baje boleha. Na Francoskem se prepirajo stranke uže čez red, nekateri se bojijo revolucije. Španija trpi neizmerno zarad groznih nalivov in povodenj, veliko hiš je pokončenih in ljudi usmrtenih pa tudi krščanska ljubezen se kaže sijajno; nek pobožni Munnoz je siromakom daroval 6 milijonov frankov. Proti Turkmenom so Rusi zadnji čas imeli nesrečo, morali so se umakniti nazaj do morja, kder izbarkavajo novo vojsko 20—30.000 mož. V Japonskem razsaja kolera; več kakor 100.000 ljudi je uže pobrala. V Ameriki so Chilenci na morji premagali Peruvijance in tem uničili zadnjo ladijo oklopnico „Huaskar“.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, ktero spisuje M. Sl.

I. Če pri farni cerkvi sv. Duha poleg Središča stopiš prek potoka Črneca, stojiš na varaški zemlji, si tedaj že v Središču. Od tam prideš po veliki cesti v nekaterih minutah „pod čaplje“ ter zagledaš na svoji desni široko zeleno trato, po kateri, če nje ne kriva snežna odeja, belih gosek na stotine gaga in gomizlja. Tu zapaziš tudi nizek, s trnovjem obraščen griček, na kterege vrhu je v novejšem času po posebnem prizadevanji slav-

nega Središkega rojaka g. dr. Kočevarja, cesarskega svetovalca v Celju, bila zasajena lipa — tržanom v veden spomin, naj bi ohranili varašu narodno lice ter ne ponemčevali, kar je skoz stoletja bilo slovensko. Ta neznatn griček pozna vsak otrok pod imenom „gradišče“ ter ti vé tudi povedati, da je na njem stal svoje dni gradič, z zidom in nasipom obdan, po katerem je kraj dobil ime Središče. Kdo je ta gradič sezidal, ni znano. V začetku petnajstega stoletja bil je lastina Solnograških nadškofov in nadškof Ivan ga je z drugimi trgi in mesti dne 10. prosinca l. 1433. podelil kakor feud Ptujskemu grofu Miroslavu. Ko je ta dne 6. prosinca l. 1438. brez otrok umrl, je vsled sporočila vseSolnograške fevde, tedaj tudi Središče, podedovala njegova sestra Ana, ki je bila omožena z grofom Ivanom plem. Šaumburg. Njena hčer Barbara, zaročena z enim iz plem. Frankopanove rodovine, je na svoje stare dni živela kot vdova v Središkem gradu. V spominu nekterih tržanov še den denešnji pod imenom „Patalica“ slovi kakor ljubeznjiva in mila gospa, kateri so pridne Središčanke z veseljem donašale piščet in kopunov. Ko se je že precej postarala, je Središčanom v znamenje svojega posebnega nagnjenja do njih podelila na Petrovo l. 1488 pravice cesarskih trgov in Središčani so postali neodvisni tržani, gospodje z lastno sodnijo, ki je bila podrejena Ormožki grajščini. L. 1490 je gradič in trg kupil vitez Jakob Cehelj, grajščak v Ormožu in Središče je postalo lastnina Ormožkih grajščakov. Gradič so l. 1532 razdjali divji Turki, iz razvalin pa je s pomočjo pobožnega ljudstva l. 1630 postavil Vid Sveder v trgu kapelo žalostne matere D. Marije.

V prvih časih imeli so Središčani na tenko določeno in zaznamovano varaško mejo, ktere brez posebnega dovoljenja ni smel nihče prekoračiti. Meje so večkrat objahovali in mejnike pregledavali. Tako objahovanje se je vršilo večjidel le ob večjih praznikih, navadno ob binkoštih, ter je bilo kolikor mogoče sijajno in slovesno — prava ljudska svečanost in veselica. Vsi tržani obojega spola, tudi otroci že bolj odraščeni, so se zbrali svetečno oblečeni blizu farne cerkve pri Črncu. Tamkaj je bil postavljen poseben šotor, v katerem so tržani imeli shranjene bobne, zastave in puške. Ko so si možki vzeli puške in nataknili zastave na dolge za to nalašč pripravljene rajce, začela se je vsa truma v vrsti kraj Črneca proti Dravi pomikati. Najprej so korakali muzikanti, ki so piskali in bobnjali, za njimi so jahali na čilih konjičih župan z vsemi svetovalci in drugi tržani s puškami in raznobarvanimi zastavami, na zadnje so šle žene in dekleta, prepevaje vesele pesmi, otroci pa so se gnjeli na obeh straneh, da bi vjeli kako svetinjo ali denarček, ki so ga pri tej priložnosti za to odločeni možji med otroke metali, naj bi njim den objahovanja ostal dalje časa v spominu. Staro in mlado je bilo navadno židane volje, tembolj, ker

so poprej in tudi vmez več veder dobre starine izpraznili. Prva postaja je bila pri brodu na Dravi, druga za Hraščico na Zeleni, kjer je nek Hrvat na golibi točil prav dobrega medjimurčana. Nekteri so že po prvi postaji potegnili domu, drugi so pa šli še na Preseko in od tam zmirom tik meje Središkega trga po zdajnem „Mladolesu in velikih ogradih“ nazaj k farni cerkvi, kjer so puške in zastave odložili. Pri tej priložnosti je prišlo tudi, ker se je ob enem obhajala cerkvena svečanost ali tako zvano proščenje, od blizu in daleč veliko tujih ljudi, posebno je radovednost prignala mnogo Ormožkih podložnov, ki pa Središčanom od nekdaž že niso bili posebni prijatelji. Kjer je pa več ljudi, povrh še nekoliko vinjenih, nastane prerad kak nered in tudi prepir. In tako se je godilo tudi tukaj. Središčani, ponosni na svoje pravice, so zabavljali Ormožancem in ti so pa zasmehovali Središčane onkraj Črneca zbrane. Od obeh strani potoka so padale psovke, večkrat je letelo tudi debelo kamenje sem in tje, kar je netilo razdraženost in dalo povod drugim razprtijam in dolgotrajnim pravdam. (Dalje prih.)

Smešničar 45. Na nekej realki na Slovenskem je dal ponemčen Slovenec svojega sedaj uže celó nemškega fanta šolati in mu naložil, naj se uči tudi francoščine in angleščine. Zgodilo se je tako. Črez nekaj let pa obteči fant in oče ga hoče spraviti v neko davkarijo pisarit. Vodja ga vpraša: ali zna mladi človek kaj slovenski? Oče odgovori: „ne, slovenski ne zna nič, toda nekaj francoskih in angleških besed vsakako zna“. No, reče vodja, tedaj pa pošljite svojega sina na Francosko ali Angleško, pri nas ni za nobeno rabo!

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so kat. podpornemu društvu za šolske sestre celjske darovali 250 fl.

(*G. vitez plem. Berks*) je svojo tožbo proti celjskemu opatu vzel nazaj.

(*Premog zasul*) je v Rimskih toplicah delavca Matija Lukača, da je takoj mrtev obležal zapustivši vdovo in 2 sirotici.

(*Prošnja.*) V noči po vseh svetnikov večer ukradli so lepo, mlado, belo, drugega teleta brejo kravo, ki bi imela ob Lucijinem izteliti; roge ima srednje, črno-rujavkaste; žival je srednje velikosti 80 fl. vredna. Komur se sedaj, ko se živad križem goniti ne sme, pa tudi ne ž njo kupčevati, takšna krava sumljiva zdi, naj to naznaniti blagovoli bližnjim žandarjem ali pa oškodovanemu lastniku, ki rad da 10 fl. nagrade!

Franc Mol, občinski predstojnik v Zbelovem, (pošta Heil. Geist bei Pöltschach.)

(*Iz Žavca*) se nam piše o velikem tepežu. Na praznik vseh svetnikov je nek tržan do dobra pretepel 3 svoje mizarje, ki so mu več časa pridno

delali. Ravs in kavs je bil velikansk, visokemu prazniku malo primeren!

(*Profesor Zindler*) je postal višji šolski nadzornik našim gimnazijam in realkam. Slovenski ne zna nič.

(*Celjska čitalnica*) obhaja prihodnjo nedeljo 9. nov. svoj letni občni zbor ob 6. uri zvečer v novem stanovanji pri Valenti. Po zboru je tombola.

(*Kat. podp. društvu v Celji*) je pristopil prečastiti gosp. Anton Žuža, častni korar, nadžupnik itd v Laškem trgu kot ustanovnik s 50 gold. — Č. g. Jan. Böhmeim, vikar v Laškem trgu pa je daroval 5 gld.

(*Vabilo.*) Da bi se postavile primerne osebe za kandidate v prihodnji volitvi iz razreda selskih občin za mariborski okrajni zastop, treba je pogovora. V ta namen vabimo uljudno za volitev pooblaščene p. n. gg. občinske župane in volilne može na shod v soboto dne 8. t. m. dopoldne ob 11. uri v dvorani „zur Stadt Wien“ v Mariboru.

Dr. J. Serbec. Dr. Fr. Radaj.

(*Zvita baba*) ogoljufala je nekega moža za celo kobačo kokoši. Pri slovenskej cerkvi v Mariboru ga je čakala, mu kupila par piščet, potem mu odvzela celo kobačo rekoč, da hoče vse kupiti, vendar prej mora še iti k svojemu bratu, ki je pri franciškanih v samostanu, on pa naj gre in si na njeni račun vzeme „frakelj šnopsa“. Mož jej veruje, gre „šnopsa“ pit in čaka več ur na babo zastonj, — ker je s kobačo v samostan zginila, a potem skoz cerkvo pri drugih vratih preminula!

(*Velik tepež*) bil je v Škofji vesi, Pirešicah in sv. Kungoti, ker so fantje ljudi na stezi napadali. Hudo ranjeni so posestniki Fr. Rezar, Miha Toman in kmetica Kuna Grobelnik.

(*Celjski poštni ekspeditor*) Anton Marks je 29. sept. 500 fl. uradnih denarjev vzel, jih zapravil in se 30. okt. sam sodnji prikazal.

(*Parno žago*) napravlja južna železnica na svojih delalnicah pri sv. Jožefu v Mariboru.

(*Mariborska hranilnica*) je mesenca oktobra prejela 129.860 fl. izplačala 190.937 fl.

(*Par volov ukradli*) so nepoznani tatje iz paše posestniku Jakobu Seifriedu v Lobnici mariborskega okraja.

(*Glavo odrezal*) je J. Šalamonu v Prodne vrhu št. lenartskega okraja nek mož v sili, ker se ni mogel napada drugače obraniti. Drugi den je šel k sodnji.

(*Gunzajevi tovarši*) so napali v noči hišo Jakoba Kračarja v Jezirci kozjanskega okraja, moža ustrelili in izropali; žena je komaj k sosedovim všla. Bi uže čas bil, da bi pošastnega Gunzaja enkrat ugrabili.

(*Štepih ubil*) je 18letno Lucijo Jelenovo pri sv. Juriji na Vranskem, ko je vodo zajemala.

(*Plaz*) vsul se je zopet iz strmih višin proti železnici pri Zidanem mostu.

(*Cerkveni glasbenik*) v Ljubljani izišel je v 11. številki letošnjega tečaja. Ima zopet muzikalno prilogo.

(*Goveja kuga na Kranjskem*) pobrala je dosedaj 383 goved in 1 kozo. Okuženi so okraj: krški, novomeški, litijski.

(*Dr. Jož. Jug*) mnogoletni vodja nemškutarjev in liberalcev pri sv. Lenartu v Slov. gor. je zarad mnogih goljufij obsojen na 1½ leta v težko ječo.

(*Prezentiran*) za faro v Ponkvi je č. g. J. Sredenšek, duh. svetovalec in župnik v Podčetrtku. Umril je 2. nov. č. g. Jož. Mlinarič, zlatomešnik in župnik v Leskovcu, star 80 let. Za provizorja v Leskovcu je postavljen č. g. Mart. Meško. Kaplanija v Leskovcu ostane začasno izpraznjena.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali č. gg. Herg 1 fl. (letn.), Sovič 1 fl. (letn.), Jož. Kralj 2 fl. (ako se vplača še 6 fl., je ustn. in letn. doplačana).

Dražbe 12. nov. Ig. Cehner 4574 fl. pri sv. Lenartu; 14. nov. Flor. Drobnič v Roginski gori; 15. nov. Jožef Fleischbaker 6112 fl. v Mariboru, 22. nov. Jožef Kresnik v Konjicah, Jurij Vorlak v Konjicah, 29. nov. Anton Levart 1780 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 31. oktobra 1879: 41, 49, 31, 87, 21.

V Lincu " " 30, 78, 29, 65, 74.

Prihodnje srečkanje: 15. novembra 1879.

Najnovjši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 68'22 — Srebrna renta 69'60 — Zlata renta 81'65 — Akcije narodne banke 840'— — Kreditne akcije 269'— — Napoleon 9.30 — Ces. kr. cekini 5'57 —

Naznanilo.

Pri deželnej sadje- in vinorejskej šoli blizu Maribora so za bližnje šolsko leto, ki se prične 1. marca 1880, štiri deželske štipendije, vsaka v znesku 146 fl., razpisane, dalje razpisanih je ondi še pet deželskih štipendij v znesku 73 fl. za vsako.

Prošniki, hoteči vstopiti v ovi zavod, morajo biti najmanje 16 let stari, telesno zdravi, proti osepnicam cepljeni, poštenega obnašanja, v predmetih ljudskih šol zadostno izšolani, rodom Štajerci. To morajo s pričevali dokazati, kakor tudi izvestje priložiti o premoženskih svojih zadevah.

Dotične prošnje, kojim tedaj ima biti priložen krstni list, spričevalo o zdravji, o cepljenji proti osepnicam, o zadržanji, šolsko spričevalo in od srenjskega predstojnika podpisani izkaz o premoženji, mora prošnik osebno predložiti pri ravnatelju deželne sadje- in vinorejske šole konči do 1. decembra 1879.

V Gradcu dne 28. oktobra 1879.

Deželni odbor štajerski.

Razglas.

Krajni šolski svet, pri sv. Martinu na Paki s tem naznanja, da se bo predelovanje kupljene Fridrihove hiše za šolo, celo delo skupaj, po licitaciji ali dražbi oddalo. Pri tem so zapopadene: zidarske, tesarske, mizarske, klanfarske, lončarske in ključarske dela. — K temu je že veliko eigla, apna, nekaj kamenja, peska in lesa odločenega, in se bo toraj vse delo za 2000 fl. av. velj. pri licitaciji izklicovalo. Delo mora biti v času od 1. maja do konca avgusta 1880 dodelano. Ta licitacija se bo v sredo dne 19. novembra 1879 ob 10. uri predpoldnem na prostoru stavbe pri sv. Martinu na Paki vršila, h ktorej se v stavbah izurjeni uljudno vabijo. Načrt za delo in pogodbe licitacijske se bodo pri gosp. učitelju na Paki skoz 8 dni pred licitacijo vsakemu na razgled položile. Pismena vprašanja se morejo krajnemu šolskemu svetu pri sv. Martinu na Paki pošta: Šoštajn (Schönstein) določiljati.

2—2

Prostovoljna prodaja.

Zidana hiša s 3 sobami in kletjo, zraven je zidan hlev za konje in krave, svinjak in kozole, setve in travnika je 3, in 2 orala zavoda v Št. Juriji pod Tabrom blizu Vranskega. Na tej hiši je tudi konjederski posel. Cena je 1500 glđ. Kaj več se zvē pri lastniku Štef. Lesjak-u v Št. Juriji pod Tabrom.

V štacuno z vatljenim blagom

v Mariboru se vzame priden fant v uk.

Kje? se izvé v Lorencovi tiskarni.

3—3

Dražba cerkvenega vina.

V četrtek 14. t. m. se bo cerkveno vino podružnice sv. Mikla vža pri cerkvenem vinogradu v Terčovi (Tepsau) po očitni dražbi za gotov denar prodavalo. Začetek ob 10. uri dopoldne.

Cerkveno vino

kakih 7 štartinov se bode v pondeljek 10. t. m. od 10. ure naprej v cerkvenih kletéh v Backovici in v Črešnovci brez posode proti gotovemu plačilu po dražbi prodalo.

Cerkveno predstojništvo v Frajhamu.

Licitacija cerkvenega vina.

Naznanja se, da se bode pri sv. Juriju na Pesnici javna licitacija cerkvenega vina letošnje trgatvi dne 11. novembra t. l. ob 10. uri pred poludnevom v cerkveni kleti pod učilniškim brahamom vršila. Kupci se uljudno vabijo.

Cerkveno predstojništvo.

Vsevišjemu zljubilo se je, da je dne 27. oktobra zvečer slabotno nit krhkega življenja pre-rezal nepozabljivej nam ženi, oziroma materi,

A N I

ter jo v dobi 55 let nepričakovano iz „solzne doline“ poklical k sebi v boljšo domovino in jej prižgal — to upamo gotovo — nevasgljivo luč srečne večnosti, podelivši jej neovenljivi venec, ki si ga je spletala s svojimi lepimi lastnostmi kot mila žena, blaga mamica, skrbna gospodinja in dobrotljiva sosedica, — kot vernozvesta kristjanka. Ob tej priliki v imenu cele rodovine javno izrekamo prisrčno zahvalo častitemu svečenstvu ljutomerskemu, prijateljem in znancem, sploh vsem, ki so pokojnici danes v obilnem številu sè sprevedom na grobišče v Ljutomeru k mirnemu počitku pokazali zadnjo čast.

Blaženi jej mir, a lahka črna zemljica hladne gomile!

V BABINCIH, dne 29. oktobra 1879.

Žaljoči soprog **Jožef Karba,**

pak otroci: **Matija,** duhovnik, **Josip,** **Micika,** **Dominik,** **Janez,** **France,** **Alojzij.**

Nadučiteljska služba

izpraznena na trirazredni šoli v Šent-Juriju na Ščavnici IV. plačilnega razreda se razpisuje.

Prosilci nemškega in slovenskega jezika zmožni naj vložijo svoje prošnje do konca novembra t. l. po pravilnem potu.

Okrajni šolski svet v zgornji Radgoni 12. okt. 1879.

3—3

Predsednik: **Premenstein.**

Franz Jesenko,

krojač v Mariboru,

priporočuje se za zimo p, n. občinstvu
z čisto novim blagom za zimske
obleke,

3—3

ter zagotavlja dobro postrežbo po prav
nizkej ceni.

Železna ognjišča

in jih posamezne dele, potem

peči

iz plehovine ali litega železa,

nagrobne križe

priporoča po najnižjej ceni

Danijel Rakuš-eva

ŽELEZARIJSKA KUPČIJA

v Celji, v graškeji ulici.

6—8

Dobre puške.

Podpisani priporočam lovcem itd. svoje dobro izdelane in kot izvrstne daleč priznane puške po jako nizkej ceni, kakor

Lankaster-puške, gravirane od fl. 22 do 27 in 36 fl.
Lefanče-puške, gravirane od fl. 16 do 19 in 25 fl.
Puške, ki se od preja nabijajo, od fl. 10 do 13 fl.

Tudi popraviljam stare puške, in jih prenavljam v take, ki se od zolja bajejo, to pa po 15 fl., če jih prenavljam na Lankaster-. 10 fl. na Lefanče-puške. Izdelujem vsakovrstnega sistema puške za streljanje s krogljami, in drugo puškarske reči, lovsko spravo in vsakojake pištole. Za dobro delo sem porok. Cenike doposljam brezplačno.

2—2

Anton Sodija,

puškar

v Borovljah (Ferslach in Kärnten.)